

naj se prilijejo 4 loti v vodi raztopljenega galuna, in vse naj še enkrat dobro prekuha. Potem naj se tako napravljeno limasto mleko (tako se imenuje ta mešanca) precedi in v dobro zadelani steklenici (flaški) spravi. Ako se kaka malarija na papirji s tem limastim mlekom s šopičem (penzeljom) namaže, so farbe vse živejše in stanovitne več let. Kdor je enkrat to skusil, ne bo nikoli več drugač ravnal; tako vesel bo.

Krajopisje.

Terst. *)

Pod stenami golega Krasa v dolini, ktero od južne in vzhodne strani prijazni griči, od zahodne in deloma od severne zeleno jadransko morje obdaja, leži Terst, bogato in prvo trgovsko mesto avstrijskega cesarstva. Raz sosednih gričev zagledaš v severo-zahodu bližnji otok Grado in polotok Oglejski, — na robu podgorja Divin (Duino) in zadej v sinji daljavi bele gore poleg Verone, ki iz globokega morja svoje stare verhove molé, — na desni primorsko podgorje, Občino, in na jugu, na osti zaliva teržaškega bližnji Skedin (Servola), kamor se posebno pozimi teržaška gospoda rada spreha. Na gričih za mestom leži v podobi polomesca stotero kampanij, obbanih od lepих vertov in krasnih nogradov, kjer se je obilo žlahnega vina pridelovalo, dokler ni huda tertna bolezen končavala plodonosnih brajd. Dva drevoreda zaljšata okolico mestno; prvi se začne na izhodni strani v mestu, v ulici „Acquedotto“ (vodotoč) imenovani, in pelje ven iz mesta v najprijetnejši, od Teržačanov toliko ljubljene gaj „Boschetto“, kamor se poleti sploh teržaška gospoda na sprehod peš in v urnih kočijah podaja. Verh tega s starimi, z beršljinom ovitimi hrasti obraščenega in tu in tam nanovo pogojzdenega griča, kamor je več lepих cest in potov speljanih, se odpira naj krasnejši pogled na mesto, njegovo okolico in na celo neizmerno morje. Tu stoji mestno strelišče, ktero se pa ne obiskuje toliko, kakor v mnogih drugih mestih, nekaj ker je preodaljeno, nekaj pa tudi gotovo zavolj tega, ker je v gostivnici tukaj vse neizrečeno drago in zraven tega se še sploh tožbe čujejo o slabi pijači; pa tudi strel ne veseli Teržačana toliko kakor prebivavce mnogih drugih mest, kar se zavolj krajnih razmer lahko verjame. Drugi drevored na zahodu mesta pelje proti novi Lloydovi barkotesarnici na poti v Skedin, ki je sprehajališče ob bolj hladnih letnih časih. Ako se vstopiš tu pozimi ali v zgodnji spomladi k poti v nedeljo popoldne, ko je vreme prijazno, se boš čudil sto in stoterim kočijam, ki ena za drugo tu memo dirjajo v Skedin, kjer se toliko ljudstva nabere, da večkrat ni mogoče prostora dobiti. Tu točijo sladki rofošk, ki dopada posebno gospám in gospodičnam, ker ženski spol ljubi sploh sladke reči.

Drugih sprehajališč na suhem pa Terst nima. Bolj male gospode in delavcev se o poletnem času, ob nedeljah in praznikih, mnogo v bližnje kampanije na bokal črnega vina podaja, kjer se jih pa tudi pogostoma namesto enega bokala, pet in še več sprazne, in po tem takem je naravno, da se zvečer na mestnih ulicah marsikak dobrovoljen pevček prikaže, ki ga nosi toliko pod kapo, da mu pod težko glavo noge omahujejo. To je tukaj navada, in kaj mara in porajta naš delavec, ako je v nedeljo par petic zapravil, da je le dobre volje bil, saj zasluži na dan, ako kaj veljá, terd križavec. — Drugi imajo navado ob praznikih in nedeljah bližnje soseske v veseli družbi obiskavati in se ondi kratkočasovati, ter se podajajo v kočijah na Občino, v Lesano, Boljunce, Prosek, Terzišče in druge v mestni okolici

*) Kmalu se bo v Terst in do jadranskega morja odperla železnica, po kateri bo menda marsikdo naših bravcev v to imenitno trgovsko mesto potoval (in hitro in za majhen dnar tje prišel), ki poprej ni mislil, da bo kdaj Terst in morje vidil. Zatorej jim podamo popis teržaškega mesta kakor ga je zložil naš več časa ondi bivajoči gosp. Cegnár v „Glas. slov. slovstva“.

Vred.

ležeče kraje. — Vsakdanje sprehajališče v mestu je imenitni korso, naj daljša in deloma naj širokeja mestna ulica med novim in starim mestom, v sredi najlepših poslopij, najimenitnejših teržnic in prodajavnic, ki sega od jugo-vzhoda od stare šrange noter do morja; pri morji pa molo S. Carlo, ki sega iz srede mesta v morje, na katerega levi strani stojé Lloydovi parobrodi in na desni druge kupčijske ladije.

Še bolj kot sprehajališča na suhem se obrajtajo na morji. Ne le, da se pridno obiskujejo ptuje vojaške, zunaj na morji stoječe ladije, temveč, ako je vreme ugodno in morje ne preveč valovito, posebno pogosto odrivajo brodnarji svoje čolne z razpetimi jadri od bregov, ko pri dobrem vetru kot tica ferčé s pevaječimi ali smodke puhajočimi mladenči, z boječimi deklicami, s pogumnimi možaki in skerbniimi materami v bližnji sv. Jernej, kjer dobiš za dobro plačo dobro pijačo, sladkega prosekara, in za zdrav želodec zdrav prigrizelj. Od tod vživaš posebno lep pogled na zeléno morje proti zahodu, in kakor da bi iz morja rastel, stoji pred tabo krasni Terst po celem morskem bregu od svetilnika na zapadu do novega Lazareta na severo-vzhodu. Ker Lloydovi parobrod poletnega časa pri lepem vremenu vsako nedeljo in vsak praznik Teržačane v sosedne primorske mesta: v Koper, Piran, Divin in Isolo v razveseljevanje vozi, se vé, da se jih ne manjka, ki se te priložnosti radi poslužujejo, posebno, ker na parobrodu godci lepo go-dejo in se cele verste plesavk berhko sučejo.

Mesto samo, močno polomescu podobno, razdeluje, kakor smo že zgorej omenili, imenitni korso, akoravno ne prav natanko, v novo in staro mesto. — Novo mesto stoji na vzhodni strani in po celi širokosti morske luke, je večje kakor staro mesto, prav snažno in lepo zidano, z ravnimi enako širokimi ulicami, ima poseben lep tlak iz silo velikih kamnitnih plošč, po katerih, ker so iz brusivnega kamna, mnogokrat zapaziš, da ljudje sekire in enako orodje brusijo; pohištva so snažna in prostorne, in da ob kratkem rečem, prav prijetno je mesto. Staro mesto leži na zapadni strani na podnožji griča, na katerem so grad sozidali, in deloma na griču samem, je kaj tesno, ima prav ozke ulice, da se tu in tam težko dva človeka ogneta, v nekterih kotih je dovolj nesnažno in ne kaj vabivno; stanovati v takih krajih, kamor nikdar ne posije milo solnce in je memo tega veden šum in šunder, vpitje, krič, ropot in rožlanje, je toliko manj prijazno, ker so stanišča večidel temne, ker večkrat neprijeten duh v nos bode in ker se radi zavolj nesnage vsakosortni merčesi redé. Staro mesto ima to edino dobro, da pozimi v njem ni tako nadležna huda burja, ki po ulicah novega mesta hudo vihrá in piska in žvižga; odvráča pa burjo homec, ki zadej stoji in sila ozke in zakrivljene ulice, da va-nje ne more. Da so v starih časih mesta s tako ozkimi ulicami zidali in vse na kup tlačili, je velevala tačasna politika, ker v ožinah so se lahko sovražnikom branili, kar bi se v odprtih mestih ne bilo moglo zgoditi; in ravno Terst je imel z Benečani dolgoterpeče in serdite boje, katerega so si večkrat osvojili, pa vedno sopet zgubili, dokler se ni za vedne čase Benečanskega leva rešil in se odsihmal tako okrepil, da je Benetke — nekdanjo zapovedovavko, toliko mogočno in visoko kraljico morja — še prekosil. (Dalje sledí.)

Slovensko slovstvo.

Pretres dela Navratilovega o glagolih *).

* Častiti bravci „Novic“ pomnijo še učeni prepír zastran glagolov. „Novice“, „Priatelj“, „Zg. Danica“ in drugi

*) Tudi v 49. dokladi dunajskega časnika „Wien. Zeit.“ smo pod naslovom „Oesterr. Blätter für Literatur und Kunst“ brali te dni pretres gosp. Navratilove knjižice, ktera, kakor gosp. presojevavec pravi, si je nalogo odbrala „den Geist des slavischen Zeitwortes zu erforschen und auf Grund seiner doppelten, hier mit Fleiss und Klarheit entwickelten Natur der perfektiven und in-

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 17. decembra 1856.

Je li potrebno, da kmetovavec bukve prebira?

Dandanašnji se giblje in napreduje vse: obertniki, tovarniki, umetniki prizadevajo si, da dobivajo boljše orodje, boljše mašine, da ž njimi dogotovljajo boljše izdelke, pa tote hitreje od nekdanj. Nasledki tega hvalevrednega prizadevanja so pa tudi očitni: od dne do dne prihajajo med ljudi nove koristne iznajdbe, novo bolj špogljivo orodje, novi pomogljivi za obertnijske in tovarne sploh. Vse gré hitreje spod rok, ali prav govoriti, spod bolj umetnih naprav in mašin. Takemu napredovanju sledi pa tudi večje blagostanje ne le posameznih obertnikov in fabrikantov, ampak vesvoljne dežele.

Kaj pa kmetijstvo? Tudi to napreduje in mora napredovati, če noče zaostajati v veliko škodo domovine. Kmetovavec dan današnji ne more in ne sme muditi se pri davni navadi; krilati čas poganja tudi njega naprej; kazavec na veliki uri sveta pomika se tudi njemu, ter mu veleval: Naprej!

Bodi Bogu milo, da po slovenski zemlji še premalo kmetov pazi na te znamenja vesvoljnega napredovanja; da lenoba in nevednost zadržujete veliko veliko množico gospodarjev, stopiti v kolo sprevidenih svojih domačih in ptujih kmetovavcov udeležiti se njih omike, njih blagostanja!

Namenil sem zatorej dokazati, da je živa potreba, da dandanašnji napreduje vsak gospodar v vedah kmetijskih.

O sedanjí dôbi ne gré dalje, da bi kmetovavec, obdelovaje svoje zemljišče, le tega se deržal in ravnal le po tem, kar in kakor so ravnali nekdanj očetje njegovi, temoč živa potreba je tudi za njega, da napreduje. Gospodarsko napredovanje je pa v tem, da gospodar se soznanja z vsemi napredki, ktere poljodelstvo kot véda (znanstev) dela neprenehoma. Časi so se premenili, ter se preminjajo vedno; plodovite zemlje je manj od leta do leta, ker ji novonapravljene pahišstva, tvornice, železnice, povodnje vedno več prostora jemljejo, nasproti pa množijo se ljudje, da tedaj je več hrane potreba kot nekdanj, zemlja pa tajiste manj rodi. Kam pridemo po takem mi, kar nas sedaj živi? Kako preživiti sebe in družino svojo? Kaj bode za nami z našimi otroci? Kaj početi vendar v taki nadlogi?

Odgovor na to je:

Mi moramo zemljo siliti, da več rodi, kakor je rodila dozdej; mi jo moramo pa tudi boljšati pa krepčati, toda ne le za eno leto, ampak za vse prihodnje dni. Da pa to dosežemo, moramo vedeti več o kmetijstvu, poznati moramo pomogljive v tem važnem predmetu; ni dalje zadosti, da ravnamo vedno po starem kopitu, kakor smo vidili ravnati svoje očete, in kakor je, žalibog, večidel še navada pri nas. Obdelovavci zemlje morajo se kaj novega in boljšega naučiti, da utegnejo pridobivati več plodov iz svojih zemljištev.

V toti namen so bukve.

Če pa to terdimo, ne zahtevamo, da bi vsak kmetovavec ali posestnik majhnega zemljišča v kmetijske bukve se zakopal ter jih prebiral noč in dan; tudi ne želimo, da bi vse poskušal prosti selan, kar koli se novega nahaja in priporoča tû pa tam v bukvah in časopisih; tega ne! — kajti

to bi bilo priprostemu kmetu v kvar, in on bi zguboval še te dohodke, ktere dobiva dozdej od zemlje po davno navadnem obdelovanju in pa djanski vednosti svoji. Tudi je res, da tako imenovani „učeni“ kmetovavci velikokrat so najslabeji djanski gospodarji. Kmet mora delati z družino vred, truditi se pridno in djatelno, ne pa zakopati se v bukve. Vendar je tudi v tem, kakor povsod, nekaj preveč, nekaj premalo. Ne bilo bi prav, ako bi kmetovavec zane-marjal svoje djanske opravila, ter le naukov iskal po kmetijskih bukvah; prav bi pa tudi ne bilo, ako bi vse podučenje in vse vednosti o napredovanju poljodelstva zaničeval in od sebe odvrčal, posnemaje le to, kar je od mladih nog se djansko naučil od svojega očeta. Veliko novega in poljodelcu koristnega je prišlo na beli dan o noveji dôbi; veliko imenitnega v poljodelstvu prihaja vedno še, in godijo se premembe v kmetijstvu, od kterih se našim očetom še sanjalo ni. Če slovenskemu kmetovavcu ni mar, da bi novih iznajdb v gospodarstvu saj nekoliko pozvedil, ostane revež in nevednež; prekosili ga bodo v kmetijstvu sosode njegovi, Nemci pa Lahi, ki po novih bukvah in časnikih pozvedujejo pridno, kjer se kaj hasnjivega novega nahaja po svetu. (Dalje sledí.)

Iz pariške razstave l. l.

Ker so še le unidan diplomí tistim obertnikom in fabrikantom došli, kteri so za svoje v Parizu lani razstavljene izdelke svetinje ali pa pohvalne pisma prejeli, nam je sedaj priložnost dana, po versti imenovati vse tiste, ktere je na Krajskem čast doletela, da so dobili svetinje ali pa pohvalnice.

Svetinjo (medaljo) 1. verste so dobili: 1) c. k. vodstvo idriškega rudarstva, 2) baron Zoisove fužine na Javorniku, 3) cukrofabrika ljubljanska.

Svetinjo (medaljo) 2. verste so prejeli: 1) papirnica v Vevčah pod Ljubljano, 2) oljarija v Vevčah pod Ljubljano, 3) V. Ruardove fužine na Savi.

Pohvalno pismo so dobili: 1) Novak Janez v Kamnigoricí, 2) Samasa Anton v Ljubljani, 3) J. Benedik v Stražišu poleg Krajna, 4) Brata Lokarja v Kraju, 5) T. žl. Domazetovič v Ljubljani.

Krajopisje.

Terst. (Dalje).

Akoravno ne najdemo pri mestnih poslopih nič posebnega, vendar enakomernost in talijanski okus dajeta mestu — pa le novemu — neko prijetnost in dopadljivost, ki se ne nahaja povsod. Že nizke strešja, da se komaj opazijo, ki so zavolj večkratne hude burje z opečnimi korci krite in tû in tam z zalimi podobami okinčane, dajejo neko dopadljivost vsakemu poslopiju, da ni, kakor v nekterih mestih — ako mi je dovoljeno se poslužiti prilike — podobna možu, ki nosi večjo kapo od sebe samega. Med vsemi poslopiji celega mesta je brez dvombe naj veličastniša nova na štiri vogel zidana bolnišnica, ki leži na vzhodni strani mesta, in jo že na cesti, ki od Občine pelje, lahko razločiš, ker zmed vseh hiš zavolj posebnega obsega veličansko

tù stoji. Je sicer le iz treh močnih nadstropij, al po dolgosti meri 280 in po širokosti 200 korakov, na dolgost ima v eni versti 49 in na širokost 35 okin. Na njenem dvorišču bi se zamoglo strelišče napraviti, — tako obširno je. Poslopje je zares veličastno od zunaj na videz, pa ravno tako prostorno, čedno in krasno je od znotraj, — zares mojstersko delo! Mostovži so široki, da bi se zamogli hla-poni po njih voziti. Lepa kapela in dobro oskerbljena lekarnica kinčate notrajno vravnava. Da ne govorim od koristi in neprecenljivih dobrot, ktere prinaša ta naprava bolnim različnih stanov in narodov, vendar ne morem opustiti pri tej priložnosti nekoliko o tisti pomembni zibelki omeniti, v katero nezakonske matere, ki ne morejo ali nočejo svojih otročičev rediti, pokladajo uboge male stvarice. Na južni strani bolnišnice od zunaj je votlina v zidu, v kateri leži zibelka, ki je navznotraj obernjena in na vreteno priterjena. Ako tedaj kdo hoče otročiča va-njo položiti, mora zibelko navzunaj zasukati; ko to stori, zapoje zvonček k vretenu privezan, in čuvajka skoči po otročiča. Al ženska, ki je otroka v to zibelko položila, zbeži naglo ko bi pihnil, Ker, ako jo zasačijo, mora sama otroka dojeti. Naj opomnimo še prelepega, ganljivega napisa, ki nad to zibelko zares na pravem mestu stoji. Glasí se takole:

„Per che il padre mio, e la madre mia mi hanno abbandonato:
Ma il Signore si e preso cura di me“.

Salmo XXVI v 10;

po slovensko:

„Me moj otec je zapustil, zapustila moja majka:

Al Gospod se mene je usmilil“.

Salomon.

Naj lepše poslopje za špitalom je pa brez dvombe „Tergestejo“, ki stoji na korsu in je bil postavljen v letu 1842. Štiri nadstropja ima in je posebno krasno na štiri vogle zidano. V sredi, kakor je pri takih palačah navadno, nima dvorišča, ampak veliko dvorano, v kateri se zbirajo vsaki dan opoldne tergovci v posvetovanje in pogovore. Nad to veliko dvorano je razpeta streha iz stekla, da od zgorej noter svetloba dohaja. Med pogovori se zapre ulica, ki memo pelje, z železno verigo, da tergovcev v pogovorih ne motijo memo derdrajoči vozovi. Kako močno so tù zamisljeni gospodje v svoje opravila in koliko jim je mar, kako stoji srebro in zlato, se razvidi iz sledeče resnične dogodbe: „Poprašavšemu nekemu pražkemu profesorju, ki je iz zlate Prage v večni Rim potoval, kje da je Lloydova uradnija, odgovorí neki gospod: „Štiri in devetdeset in pol“.

Akoravno je še več lepih palač, kakor borsa, zavolj marmelnih kiparij imenitna, palača Gobčevičeva in druge, vendar niso unima enake in nimajo nič posebno znamenitega.

Med katoliškimi cerkvami je imenitna stara cerkev sv. Jošta zavolj mnogih starin in paganskega svetišča, ktere ga ostanjki se še dandanašnji vidijo. Razun tega, ker stoji cerkev na griču in sicer na zapadu grada, se od tod odpira cela teržaška olica na morje in suho in razveseljuje radovedne oči in serce človeka, ki občuduje čuda velike krasne narave. — Cerkev Jezuitov, ki leži nekoliko pod sv. Joštom, dičijo lepa malarija in novo cerkev sv. Antona, stoječo pred velikim vodotočem, orjaški marmelnovi stebri zunaj in znotraj, kiporezi, malarija, in dve krasne kupli jo kronate. Je sila velika in v nje stavbi je nekaj veličastnega, ki serce in duh k nebu dviguje. Vendar vsem ne dopada, ker se nekterim bolj gledišču, kot cerkvi podobna zdí. Od drugih katoliških cerkev ni nič posebnega opomniti. Razun katoliških ste spominja vredne obe gerške pravoslavne, katerih ena stoji na velikem vodotoču in druga poleg morja, zavolj bogatije na srebru in zlatu in lepih podob. Svetišča evangeličanov, judov in spoznovavcev drugih ver, ki stojé v starem mestu, nimajo nič posebnega.

Gledišč ima Terst petero, v katerih se igrajo igre, pevvoigre v laškem in v nekterih tudi v nemškem jeziku; najimenitniše med njimi je „Teatro grande“, ki stoji za poslopjem Tergestejo ravno pred podaljškom sv. Dragotina,

na najprilicnejem kraji mesta. Prijatli spevoiger in plesa obiskujejo marljivo to gledišče, akoravno je ustopnina zlo visoka. Pa tudi „teatro filodrammatico“ in „teatro Mauroner“ nista zapuščena.

Naj imenitniše fabrike mesta so naslednje: Fabrika za svinčene obličke, ameriški mlin, za ktere ga se žito iz Odese in moka iz njega v Ameriko vozi, Lloydova strojnica, več svečnih fabrik in poslednjič gotovo tudi gaznica. Poslednja oskerbljuje celemu mestu svečavo; tisučero svetlih lučic miglja vsaki večer po obširnem mestu in mu podeljuje čarobno krasoto. Po prodajavnicah, v razstavah, kavanah in drugih javnih in osebnih poslopih goré svetli gazi. Kaj mikavno je gledati z bližnjih višav te svitle plamene; popotniki, ki se vozijo po cesti od Občine ali sv. Jerneja, se ne morejo načuditi prekrasnemu pogledu, ktere ga tiho, neizmerno morje v veličanski pozor spreminja. (Dalje sledí.)

Slovensko slovstvo.

Pretres dela Navratilovega o glagolih.

(Konec.)

Pri vsem tem pravi gosp. pisatelj, dobro vedé, kako večí del Slovencev zdaj govori, na str. 97, da, čeravno on terdi, da je pomenjal sedajni čas doveršivnikov v staroslovenščini le prihodnost in jo pomenja po nekterih slovenskih krajih (goriških) še dan današnji, — da se po njegovi misli le-ta raba zdaj še ne more sploh vpeljati. V zavisnih stavkih je to po njegovi (tudi po moji) misli že zdaj sploh mogoče brez najmanjše spodtike; v nezavisnih pa vsaj ondaj, kedar se čas berž po misli lahko vzame. To je res zmerna misel, poterjena v narodnih pesmih, ki jih vsako slovensko déte ume. Le poslušajmo:

Kdor če pa vedit'

Kaj je ljubezen?

Mene naj vpraša,

Jaz mu povém ¹⁾.

O tiho, tiho, ptičica!

Ti drobna ptica, ščinkovka!

Če tebe, ptica, vjamemo ²⁾

Ti perje vse uzamemo ³⁾.

„Kteri Slovenec — vpraša g. pisatelj in jaz z njim — ne ume tega?“ Pa vendar je „vjamemo“, „povém“ in „vzamemo“ po pameti vse troje prihod. čas („vjamemo“ posebej preteklo — prihodni), — pravim po pameti, ne po obliki; zakaj Nemec, ki ni imel nekdanj nikakšnega razločka med sedajnim in prih. č., in ki je počel spet močno mešati, bi utegnil ponemčiti vse troje s sed. č.; namesto sostavljenega preteklo-prihodnega ali prihodno-preteklega časa (künft. verg. Zeit), ki so ga nemški slovničarji skovali (gl. Bauer i. dr.), rabi res prosti Nemec le sed. čas. To gredoč. — Če se pa razumejo Nemci, ki nimajo skoro nikakega razločka med veršivniki in doverš., kako da se ne bi mi? Za preteklo-prihod. čas (fut. exact.) doveršivnikov naj se rabi tedaj kakor v Serbskem vselej le sedajni čas: „Če tebe ptica vjamemo“ namesto: „Če ... bomo vjeli“ itd. Tako so ravnali pogostoma hvalevredno tudi prečastiti gg. prestavljavi novega sv. pisma slovenskega: Mat. 5. 19 razveže (solverit), stori (fecerit); 5. 22 reče (dixerit), 25. 31 pride (venerit ⁴⁾), Jan. 13. 20 pošljem (misero) itd. itd. Tako bi se dalo to popraviti povsod, pa bi bilo krajše in lepše. Le preteklo-prihod. č. glagolov veršivnih se sostavlja iz „bódem“ in participija na l: ako „bódeš (boš) delal“ (si laboraveris) itd. — Za zavisne stavke veljajo tedaj še nekdanje — stare postave (pravila), ktere pa še

¹⁾ Latinec bi rekel: „dicam“ (fut.) ali „dicturus sum“ (ich werde, ich will sagen).

²⁾ Lat. „ceperimus“ (fut. exact.), gefangen haben werden, bolje po nemški: wenn wir dich fangen.

³⁾ Lat. „dememus“ (fut.), wörtl.: wir werden ... nehmen.

⁴⁾ Tudi Trub. in Dalm. imata tukaj „pride“ (wenn der Sohn des M. kommen wird); Jap. je pre naredil: „kedar bo ... prišel“. Res po nepotrebnem; tedaj ni popravil, ampak le pre naredil.

liko reko ribe lovit, se poslužujejo kakega ognja ali luči, ki jo vtaknejo na provo (prednji konec) čolna. Kadar luč po vodi posveti, privabi berž nešteto množico rib verh morja, ktere se ujamejo potem v mreže, ki so jih vergli ribči v vodo.

Gospod Dumoulin si je izmislil električno luč rabiti v ta namen in ž njo posvetiti celó v globočino morja, jezera ali rek in tako tudi iz dna morja ali jezera privabiti ribe na verh.

Kako pa je to naredil?

V omenjenem časniku je tak ribji lov v podobi razjasnjen. Skusili bomo, ga svojim bravcem tudi brez podobe jasno pred oči postaviti.

V čoln je prinesel tružico s tisto skladovnico železnih in cinkastih plošč (elektrische Batterie), iz katerih po posebni napravi se izbuja električni ogenj, kakor smo unidan povedali.

Al tù izbujeni ogenj, kako pride v vodo in kako gorí ondi?

Dumoulin je to takole osnoval: V popisani mašini izbujeni ogenj ali elektrika gré po dratu, ki je od njene desne in leve strani iz čolna v vodo izpeljan in več ali manj sežnjev dolg, v stekleno (glažovnato) kuglo, ki je votla, in v kateri se stikujeta desni in levi drat, ki imata vsak na svojem koncu podolgat in okrogel kos terdega ogla nataknjen, kateri, vnet po električnem ognji, gorí kot naj svetlejša luč notri v kugli. Ker pa drat na vodi in v vodi leži, bi zmočen ne bil za rabo, zato je skoz in skoz prevlečen s kožo nepremočljive gutaperče, ktera je bravcem „Novic“ že zdavnej znana.

To je priprava in naprava. Kako pa grejo ribči sedaj s to lučjo na ribji lov?

Vsak se podá s svojo ladijo ali čolnom in z mrežami oskerbljen na morje ali jezero, kjer ima lov biti. Tù je mesto določeno, kjer bojo lovili. Zdaj se ustavijo vsi v podobni sèrpa ali polokroga precej na široko okoli čolna, ki jim bo luč vergel v vodo. Utegne jih biti 10 ali še več.

Zdaj veléva svetivec, naj verže vsak svoje mreže v morje, in potem naj vse omolkne. Kadar je vse krog in krog pripravljeno, tiho in mirno, spusti svetivec nekoliko obteženo stekleno kuglo, kolikor misli, da bo prav, v vodo in pod vodo, in sedaj napravi mašino v čolnu, da se električni ogenj vname in po njem začneta goreti ogla v kugli. V tem hipu se zasveti kugla, da je kaj, in razsvetluje morje ali jezero tudi globoko doli.

Ko bi jim zapiskal, privrejo sedaj luč viditi ribe od desne in leve, iz globočine in od vseh krajev. Kadar ribči mislijo, da jih imajo dosti, sname svetivec en drat z mašine in v tem trenutku ugasne luč. RIBE vse prepadene po veliki temoti, ki mahoma nastopi, ostanejo v mrežah in so bogat plen veselim ribčem.

Že se pripravlja več ladjarjev na Francozkem in tudi drugod po ti novi poti tudi polénovke (Stockfische) loviti, in gosp. Dumoulin je svetoval, naj bi to luč tudi na jamborih in na prelukah napravili, ker bolj kakor vsaka druga luč presveti električna tudi gosto meglo.

Krajopisje.

Terst. (Dalje).

Mesto se, bi rekel, dan na dan na vse strani razteguje, ker povsod se vidi, kako marljivo se nove hiše — prave palače — postavljajo. Ker število stanovnikov vedno raste in ker živa kupčija obilo ptujcov od zahoda in izhoda, naj več po morji privabljuje, je tedaj tudi potreba mesto širiti. Al zraven tega pa tudi tirjajo hišni posestniki tako visok činž za staniša, da nikjer drugod ne tolikega na vsem Avstrijskem. Pač treba bi bilo, da bi se takemu prenapetemu početju meje postavile, ker, kar je preveč, je odertija. Zidaj hišo, in v petih letih se ti bodo stroški zidanja poplačali. Tožbe o tej napaki so splošne. Za zidanje si pa člo-

vek ne more lepšega gradiva misliti, kakor je tukaj, in to-raj hiše čuda hitro od tal rastejo. Komaj je dober teden, kar se je postavil temelj, in že je palača do verha dospela.

Iz mesta pelje, razun par kratkih, pet dolgih pomolkov (molo) v morje, ki se po versti od vzhoda proti zahodu takole imenujejo: molo Ključ, molo di sale, molo S. Carlo, molo Giuseppino, molo Sartorio. Med vsemi zavolj naj pripraviše lege naj imenitniši, na katerem je gotovo vsak tujec, ki se je le en dan v Terstu mudil, barke v luki in veličastno morje ogledoval, iz katerega se pogled na vse strani odpira, je brez dvombe tisti pomolek, ki se zove molo S. Carlo. Lahko, da bo kdo, ki ni še nikdar morja vidil, nikdar ogledoval, kako barke po njem semtertje ferčé, une z razpetimi jadri, te z močnimi kolesi, iz katerih silnega dimnika se črn gost dim valí in oblakom podoben nad morjem visi, radoveden popraševal, kaj da so ti pomolki v morje in zakaj so? So od človeških rok z mnogim trudom narejeni široki kamniti nasipi, po katerih se zamore peš ali z vozom po suhem od bregov morja do globokega morja priti. Ob krajih takih pomolkov se naj raji ustavljajo barke, da se zamore blago ondi nakladati in razkladati; in tudi za popotne je pripravno, ker se jim ni potreba še le iz bolj globokega morja iz bark do bregov in od bregov na barke po čolnih prepeljavati, ker zamorejo po mostu, ki se iz bark do pomolka naredí, na barke in iz njih hoditi. Da tedaj ti pomolki niso le za kupčijo potrebni, temuč tudi od popotnih cenjeni, in sploh prebivavcom primorskih mest, ker jim služijo tudi za sprehajališča, ljubljene kraji, o tem ni dvombe.

Med pomolkom solnim in sv. Dragotina pelje visoko v mesto veliki vodotoč (canal grande), ki stoji še od časov Marije Terezije. Širok in globok je tako, da se zamorejo naj večje barke v dve versti va-nj voziti. V sredi pelje čez-nj most, rudeči most (ponte rosso) imenovan, ki se, ko barka skoz plava, odpre, in potem spet zaklene, da zamorejo ljudje in vozovi čez. Kakor pomolki v morje, zlašuje tudi ta vodotoč nakladanje in izkladanje, in barke so razun tega v njem tudi morskimi viharjev zavarovane.

Tergov je v mestu mnogo, najimenitniši so: Veliki terg, ki stoji pred hišo mestnega poglavarstva in na morja meji. Na tem tergu stoji iz marmeljna izsekana podoba nemškega cesarja, Dragotina velikega, in vodnjak zavolj marmeljnovih kipov naj lepši v celem mestu. Na tem tergu, kjer se čuje vedno upitje prodajavk in prodajavcov, ki ponujajo svoje blago memogredočim, se vidi največ sadja, domačega in ptujega, drugih zemeljskih pridelkov, ptičev in cvetic. Ko na Krasu pozimi nar huja burja razsaja in hude zamete dela, se vidijo tù prelepe hčerke pomladne: vijolice, vertnice in druge njim sorodne sestrice v rešetih visokoravnih. Tù memo pojdi in ozri se na to mesto, in vidil boš, kako berž bo priskakalo prijazno dekle s kitko v roki, ponujaje jo tebi. Mladi gospodje se pa tudi radi bahajo s cveticami; so nekteri, ki jih dan na dan kupujejo in na svoje suknje pripenjajo. — Lesni terg (piazza di legno) ni manjši od tega. Tù prodajajo večidel Istrijanke kruh, katerega v Terst na osli vsako jutro prinašajo: nazaj gredé kupijo za skupljeni dnar pšenice, ktero domú pridši na žernikih meljejo in tako drugo jutro sopet s kruhom v Terst primahajo. To gré skoz celo leto dan na dan enako; pa je opravilo to tudi edini zaslužek nekterih vasi, ki niso ravno blizu Tersta. Marljive Istrijanke že ob dveh zjutraj svoje osle otovorijo, da dospejo v Terst, ko je dan, ko se mesto prebudi iz spanja, ko se jame šum, rožlanje in kupčija. — Za tem naj imenitniši je terg Godola, zvezan s poprejšnim po najdalji ravni mestni ulici, ki se nova ulica (contrada nuova) imenuje. Tù je posebno živa kupčija, ker je na najpripravišem kraji mesta. — Razun teh treh imenitnih tergov je med drugimi še spomina vreden ribji terg (piazza di pesche), kjer je veden krič in se sekajo ribe, kakor v mesnicah volovske pleča. Po teh tergih in ulicah se razlega krik prodajavcov in prodajavk. Una ponuja smo-

kev, ta pomoranč, dateljnov, jabelk, hrušk, civeb itd. itd. Na unem voglu tam peče Furlan marún (laški kostanj), njemu nasproti vidiš sopet pečene jabelka in hruške. Sem po ulici privpije fantalin in meri trakove in robce na vatle, spet od une strani se čuje tanki glas človeka, ki nosi vsake sorte mazila za lišp in zdravje. Tam doli maha jud z obleko na roki, ponuja po visoki ceni in prodaja po nizki. Nati-homa stopi pred ptujca fantalin, mu kaže lep pozlačen perstan, ga uveruje, da je zlat, in ako mu steče, da ga za par grošičev ogoljufa, jo potegne hitrih nog spred oči. — Zmed tega šuma in šundra se pa močno razlega glas krepkega Krašovca, dolgolasatega ogljarja, ki s svojim „carbone“ (ogljje) prevpije vse druge prodajavce. Pozná se mu po obleki veliko ubožtvo, kar je vzrok njegove pičle izobraženosti in omike. Vidi se na njem, da sila malo potreb pozná. Vesel je, ako svoje oglje, katero prinesé na slabem, velikemu teletu podobnem, začernelem konjiču, v mestu spečá, da potegne par grošičev za silne potrebe. Počernjeni obraz in dolgi kodrasti lasi mu dajo zraven lastne oprave posebno podobo; skoraj je enak piskrovezom Slovakom. (Dalje sledí.)

Za poduk in kratek čas.

Nesrečen nasledek vraže.

Med slovenskim ljudstvom še je marsikaj vraž. Nekdaj še jih je več bilo, kakor sedaj. Posebno naši rojaki unkraj Mure mislijo, da nekatere žene znajo bajati, to je, coprati. Ko sem bil dijak latinskih šol, sem se v jeseni, kadar šol ni bilo, pogostoma zderžaval pri svojem ujcu v Medžimurji. Medžimurje se velí lepa planjava med Muro in Dravo. Nekdaj je spadala pod ogersko vladarstvo; leta 1848 so to rodovitno pokrajino Horvati nazaj dobili. Zemlja je polna lepih kónj in klenega žita. Tudi lanú raste dosti, in Štajerke si pozimi s prejo v Medžimurji dosti zaslužijo. Veselo je nekđaj tam bilo življenje. Sosedni Štajarci so radi hodili v Medžimurje na golibe. Golibe so lesene kočé, v katerih se je vino točilo in meso kuhalo. Srebljivc vina v meri našemu poliču za štiri kuprene krajcarje, kaj si hočeš več. Porcijon prolnika za dva kuprena groša, ali je to predrago? Sadaj je vse drugače. Stara prislovica: „Extra Hungariam non est vita; si est vita, non est ita“ *) nič več ne velja.

V lepi vesi, ktera je štela okoli 80 hramov, so živeli moj ujec. Bili so pošteni japica (oče); za mojo gostijo so mi vola poklonili, s katerim so se na njo pripeljali. Kadar sem pri njih bil, smo vsako nedeljo šli v gorice. Tam je bila lesena klet. Tla so bile blatnéne, in zato smo si na njih vsigdar zakurili. Ujna so prinesli šlanine, mesa, klobas itd., in vse te reči smo si še v kleti skuhal ali spekli. Ostali smo do mlade zore večkrat v kleti in popevali:

Tak so naši starci delali,
Pa so vsega dosti imali,
Ej brate! pijmo ga —
Čak do rana beloga!

Neko nedeljo, ne vém ravno ktero, smo pričakovali mladenčá iz naše rodbine. Bilo mu je ime Štefan. Šel je z županom v snoboke (snubit). Proti večeru še le oba v klet prideta. Že od deleč smo čuli Štefana prav jezno govoriti: „Ako me Jela ne bode vzela, ter grem k Tati. Dal bom ji žolt cekin, da ji zabaja. Nikdar mi se ne bode z drugim omožila“. Ujna moja so Štefana tolažili, al ni se mu moglo razžaljeno serce utaziti. Naglo izpije tri srebljivce in odide k Tati, kakor je sam rekel.

Proti Lendavi v gosti dobavi je bila kočica, v kateri je stara baba stanovala. Rekli so jej ljudi Tata, Vida, Bajanca. Vse te imena poznamlajo žensko, ktera vé prerokovati, vračiti in ljudem zabajati. Marsikaj so govorili od nje. Nekteri so pravili, da so jo vidili, ko

je o mraku z rešetom vodo zajemala in si v rešetu domú vodo nosila, — drugi, da ima svibovo vejico, iz ktere vse zvé, — spet drugi, da ima skritega črnega malega konjiča, na katerem o polnoči po veliki dobavi jaše in mesečno roso z dreves pobira, in več takošnega.

Ravno o polnoči pride Štefan do Tatine kočé. „Dober večer Tata! Lepo prošnjo imam do Vas“. Bable hitro odpre. „O kaj prinese Medžimurca k meni?“ krohoče starka. „Huda sreča, majko! Prosil sem za roko Jelino, pa mi jo je odrekla. Napravite mi bajanco, da me bode vzela. Dam Vam zlat cekin in vedno nar boljšega Medžimurca“. Starka reče: „Daj mi perstan“. Hitro ga Štefan z rok zmakne, in ga starki dá. Tata vzame perstan, verže ga v ogenj in meče nekoliko travic v ogenj. Potem perstan spet vzame iz ognja in ga Štefanu podá rekoč: „Glej, da ji ga na roko spraviš“. Potem zakolje petelinčeka, in njegovo kri stoči v kozarček. V ta kozarček spet sok nekih travic scedí, in potem v ti mokroti moko omesi, in kolaček speče. „Glej, da bode ta kolaček pojela“ — reče Tata Štefanu — „in veruj mi, serce bode poslej za te gorelo“.

Ves vesel beží Štefan domú. Po nekem judu je spravil perstan na Jelin perst, in po dekli iz Jelinega hrama kolaček v Jelini želodec. Čez teden dni gré Štefan spet z županom k Jeli v snoboke. Al, kak se prestraši, ko vidi Jelo ravno umirati. „Bog kaznuje moje djanje“ — zapuje Štefan na vés glas, in beží iz Jelinega dvora.

Prej, kakor so Jelo pokopali, je zdravnik preiskal truplo in spoznal, da je strupa dobila. Tata je v strupu kolaček omesila. Hudo je pekla Štefana njegova vest. On še tisto noč zgine. Iskala ga je roka pravice, pa ni ga našla. Odbežal je na Turško, in tam postal frančiškan. Malo let je sicer v samostanu živel, vendar živ izgled je bil pokore.

Tudi Tata je naglo umerla. Pravijo, da se je, ker jo je sodba hotla prijeti in kazniti zavoljo njenega bajanja, sama ostrupila. Pravili so tudi sosedi, da je one noči strašno šumelo po dobavi, in da je žarjav možek jahal črnega petelina po zraku. V. Dragan.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Kamnja 12. dec. J. V. — Kakor je mnogim znano, da nas (Ipavce) je letos suša zlo pritiskovala, ravno tako naj bode znano, da je naša bolna mamka — ljuba vinska tertica — se sopet ozdravila in nas z lepim grojzdem jako razveselila. Zato upamo, da nas taka huda osoda, kakor je Italijo, ne bo zadela. Ker je vino veliko bolje od lanskega in vendar se po nižji ceni prodaja, ga na vse strani kar hitro iz dežele vozijo. Vsak pameten človek vé, da le iz zrelega grojzda žlahna kaplja priteče; tedaj je naše komisije predstojnik gosp. Borgi očitne hvale vreden zato, da se ni dal od nekterih nečimernih vinorejcev omajati, ampak da je sklep dotičnih županij zastran časa bendime (tergatve) možko branil. Skoraj vsem je res težko djalo viditi, da je treba bilo nekterim svojoglavcem pred časom potergano grojzdje po žandarjih jemati; zarobljeni so goderjali rekoč: „to ni prav, da kmet ne smé svojega pridelka pobrati, kadar bi hotel“, al pametnim se je še težje zdelo, da še zdaj v dôbi večje omike se ne manjka bedakov, ki ne spoznajo, da le dobro zrelo grojzdje jim časti in dnarja donaša. Oj! da bi se pač „Novice“ pridniše brale, in da bi Vertovcova „Vinoreja“ in „Kemija“ kmetijstvo dobro pokvasile — bi ne bilo tako! Toda tolažimo se s tem, da akoravno naše ljudstvo še dovolj razumno ni, je vendar saj na poti omike. Dobro znamenje je že to, da je že slehernega mladenčá in mladenko sram, ako brati ne ume; toraj mnogi, ki so zavolj kakoršnega koli uzroka v prvi mladosti šolo zamudili, zdaj po hvalevredni prizadetvi gosp. duhovnikov in učiteljev ob nedeljah skerbno v šole hité, da bi se saj nekaj naučili. V soseskah pa, ki še ni-

*) Po slovenski: „Zunaj Ogerskega ni življenja; ako je življenje, ni takošno kot na Ogorskem“.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 24. decembra 1856.

Je li potrebno, da kmetovavec bukve prebira?

(Konec.)

Konečno še nekaj. Ker kmetovavec ne obdeluje le polja, temoč ker ima opravljati tudi z državo, v kateri biva, in z ljudmi, s katerimi prebiva, ali na kratko: ker kmetovavec je tudi državlján, mu je tudi vediti treba, kaj da ima ko taki opravljati, kako se vesti ko taki. On mora vediti, kaj ima državi pa drugim ljudém spolnovati, kaj od obeh pričakovati, ktere dolžnosti pa pravice ima on, in česar se ima ogibati, da ne škoduje drugim ljudém, da ne pride v škodo sam. Tote dolžnosti pa pravice obsega posebna postavna kniga, kateri je naslov: „državljánski zakonik“.

Druga postavna kniga določuje kazni (štrafenge) za prestopke in hudodelstva; tej se pravi: „kazenski zakonik“. Neobhodno potrebno je, da vsak gospodar saj nekoliko vé, kaj da tote dvé prevažni knigi obsegate, kaj da velevate, kaj da prepovedujete. Zatorej bi bilo prav, da bi v vsaki občini ali v vsaki fari bil saj en iz tís teh dveh bukev, terdo vezan in hranjen menda najbolje v šolski knižnici ali v županijski pisarnici. Naj bi soseščani pogledovali pogostoma v te bukve, posebno ko nameravajo kaj važnega početi, postavimo, ako misli kdo izmed njih hišo in polje kupiti ali prodati, možiti ali ženiti se, na pósodo dati dnarja ali dolgove poplačati, oporočiti (testament delati) itd. Naj bi duhovni gospodje ali župani ob prilikah brali pa razlagali to ali uno poglavje iz teh bukev prostim ljudém, da jih soznanijo ž njimi polagoma, ter obvarjejo tako mnogo dolgoterpečih in pogubnih pravn in prepírov, troškov in — ječe ali celó zgube življenja. Marsikter nesrečnik namreč, posebno mlad in neveden, ki na leta je obsojen v težko železje, bi ne bil zabredel v hudodelstvo, bi ne bil dopernesel kaj nepostavnega, ako bi bil vedil poprej, kaj da je prestopok, kaj hudodelstvo in kaj da ga čaka, če tega ali unega zločina se ukrievi.

Tedaj, končaje ta spis, ponavljamo kar smo ravno dokazali, na kratko še takole:

Več ko bo dobrih bukev in prave omike med ljudmi, večje bo njih blagostanje; dopernašalo nasproti se bo manj hudobij, in ječe bodo imele manj prebivavcov.

Pa poreče tukaj marsikdo izmed gospodarjev, prebravši vse to: „Bukve niso za me. Jez ne utegnem brati, jez berem težavno, jez ne razumem jezika kakor se piše v bukvah ali časnikih; pomenki v bukvah so meni malo umevni. In še celó zakonike mi hvalite...! Za božjo voljo, saj kmet ni pravnik, da bi tudi tote prebiral. Bukve so le za učene ljudi“.

Ne tako, ljubi moj! Roka, ktera pomladi vodila je krivi plug po ralnem polju in je naročju zemlje zaupala poljevo zernje; roka, ktera poleti je žela rumeno klasje, in v jeseni po prisojnih gorica obirala grojzdiče sladko; — ta pridna roka tvoja naj sega tudi kadkad po teh ali unih dobrih bukvah, po tem ali unem podučnem časopisu, pa to v dóbi, ko praznuješ in odpočivaš od poljskih opravil,

ob dolgih zimskih večerih, ob nedeljah in praznikih. Prebiraš ali daj si brati le količkaj. Odpočivaje se boš učil. Kar ne razumeš danes, utegneš razumeti drugi dan: saj si „prebrisane glave, in um ti je dan“. Poprašuj; tù pa tam nahajaš vendar le kakega modrega moža, ki ti bo razložil to pa uno, kar bi tebi bilo nerazumljivo. Kar zadeva državljánski zakonik, je pisan umevno, poslovljen pa tako lepo, da ga tudi nepravnik lahko razumeva. Kaj veljá, da najdeš v tej ali uni knigi kako zlato zernice, ktero, prav obrnjeno in prav vsajeno, ti stoterno povračuje tvoj trud in dnar. —

Nadjamo se, da po takem smo rešili prašanje, ktero smo na čelo tega sestavka postavili bili, dokazavši, da je kmetovavcu neobhodno potrebno, da njemu v prid napisane knige in gospodarske časopise marljivo prebira, če hoče dobro in varno gospodariti ter iz naročja zemlje pridobivati hrane dovelj, ob enem pa odverniti, da ga ne nadkrilijo bolj omikani sosedje v gospodarskem napredovanju.

J. Šubic.

Koliko omlati Hensmanova mlativnica na dan.

Ko so „Novice“ pohvalile Hensmanovo mlativnico, ktera se vidi in poskusiti more na vertu krajnske kmetijske družbe na Poljanah, so povedale: koliko snopov omlati na dan; pa snope so imenovalle velike snope, kakoršni so okoli Dunaja, v zgornji in dolnji Avstrii, na Českem navadni, ker tukaj pri nas ni bilo moč je poskusiti, zato ker smo jo prepozno v Ljubljano dobili. Gospod predsednik naše družbe so poprašali zatega voljo na Dunaj in so odgovor dobili: da avstrijski in česki snopi so trikrat, pa tudi štirikrat večji; — s Hensmanovo mlativnico, ki se z roko goni, omlati tedaj 6 delavcov, ki mašini dobro strežejo, 25 vagánov (mecnov) pšenice na dan. — Velika Hensmanova mlativnica, ki jo goni voda, in ktera veljá 280 gold., pa omlati na dan 50 do 60 vagánov, ali pa še več, če je voda močna.

Krajopisje.

Terst. (Dalje).

Štiri glavne ceste peljejo iz mesta, in sicer: istrijska, ki je najnevkretniša med vsemi in derží v poslednji kot Istre noter do Pole, kjer se delajo velike stavbe za vojaško brodnarstvo in kjer zavolj imenitne luke bo cesarsko vojaško brodovje vprihodnjič svoje stanišče imelo. — Reška cesta do ovinka proti Občini z dunajsko združena je tudi močno bregovita in burja tù najhuje razsaja in največe zamete dela. — Tretja bolj prijazna cesta pelje po severnem bregu morja skoz lepo ravno Furlanijo v Vidim. Na tej cesti je vse bolj živo kakor na obéh ravno imenovanih; posebno perutnine pride po njej neizrečeno veliko v Terst, in mnogo rodovin se s prekupčijo perutnine živí. Na tej cesti se ti odpira naj krasniši pogled na mesto in morje. Ako kje, povzdiguje tukaj veličastna narava duha visoko nad zemljo in persi človeka kipé

v vročem nadahnutji. In kake čutila se v dušo vcepijo, ako unkraj obali morske na desni otoka Grado zagledaš črni zvonik staroslavne Ogleja! V spomin ti stopa njegova važna osodopolna zgodovina. Tù je rožljalo orožje nevžuganih Rimljanov, — to mesto, nekdaž prvo mesto za Rimom na zapadu, je strahovalo toliko dežel, toliko narodov! In zdaj ga ni več! in le tù in tam kaže še kaka razvalina, kak obraščen kamen, da je tù nekdaž nekaj bilo. Tù memo, kjer zdaj koraka blede merzlica, so derli iz severa narodi na talijansko zemljo; tù so se bile kervave bitve za posestev Italije; tù je stal strah narodov, šiba božja — železni Atila. Iz tega kraja, iz teh neobljudenih močvirov se je zaplodila keršanska véra med Slovence, je razterla malike očetov naših; v tej samoti se je rodila kraljica morja, se je dvignil silni beneški lev, ki se je spuntal zoper svojo mater in jo v grob poderl. Zgnjili so staroslavni, preganjani patrijarhi, oznanovavci vére božje. Ljudstvo samo, kolikor ga je še ostalo po groznih nevihtah nemilih časov, so njegovi otroci, Benečani, potalijančili. Strašna osoda je tù divjala, slava Ogleja živi le — v zgodovini še, dan-današnji ga tako rekoč ni več. — Pod teboj se vije železna cesta, ki ima v Terst speljana biti z mnogimi mostovi in globokimi zaseki v živo skalo noter do Nabrežine, od kodar se bode Teržačanom toliko potrebna pitna voda po železnici v mesto napeljala, ker sedaj je mesto z vodo slabo preskerbljeno, ne le, da ne zadostuje številu prebivavcov, ampak še ta je slaba. — Dunajska cesta, do Občine umetno in kaj krasno izdelana, pravo mojstersko delo, je važniša kot vse druge, zakaj po njej se zvozi največ raznega blaga v mesto in iz mesta. Ko dospeš po tej cesti verh Občine, opaziš na levi krasno veličansko piramido iz kraškega kamnja, spominek cesarju Francu za speljavo nove ceste. Postoj pri tem spominku, ozri se še enkrat na nemirno mesto in živo luko. Glej, pod tvojimi nogami leži stotero kupčijskih brodov, njih jambori kviško molé, podobna je luka oklestenemu gojzdu. Mirno je morje in brez skerbí počiva mornar na barki, — al gorjé, ako se tam na severu kope oblakov prikažejo; to je znamenje hude nevihte, strašne, grozopolne „tramontane“. Ako kaj takega zapazijo mornarji, zakričé iz celega gerla, v vsi barkostaji vstane silen vriš in hrup. Nemudoma so po koncu, kako se pripravljajo za boj z valovi! Na vse strani se priterjujejo barke z vervmi in verigami na bregove in sidrovišča. Priženejo se valovi, kakor bi trenil, — kako jezno se objemajo, telebajo v skalnate bregove, — začerneli se podé v mesto, kako ropočejo težke verige, škripljejo močni jambori! Ko lahki čolníci se premetavajo težke barke, do verh jambora se jezna pena kadí in glej ga prederznega mornarja, kako pleza po vervi gor in dol, kako se ziblje zdaj na levo, zdaj na desno, kako se ondi v čolniku in ondi plavajoč vojskuje z divjim morjem! — Potihnila je nevihta morska, gledavcov gosta množica, ki so prispeli do brega, se zopet na vse strani razhaja, in mornar, vesel, da ga ni zadela nesreča, si obriše zopet vroči znoj raz čela ter se brezskerbno vleže k pokoju.

Kaj pa pomeni ponosni orjaški stolp tam na uni strani mesta na morskem bregu? To je svetilnik, na kterege se ozira v tamni noči mornar; njegova svitla luč, ki se vedno zakriva, mu oznanja ob hudem viharji bližnjo pribežališče, ter ga navdaja z veselim upom rešitve; una krogla spodej na svetilniku na severni strani, ko pade, naznani poldne in ob enem počí top na barki in zapojejo zvonovi po mestu. Zgoraj na severni strani v svetilniku ti kažejo vihrajoče bandera število parobrodov, ki se bližajo luki, in kako deleč so še na morji, ker kolikor bolj bandero visi, toliko bližje je parnik. Ko se bandero, ki po gerbu parobrod natančno naznanja, kviško postavi (prima vista) in s prostim očesom še nič ne zagledaš, potrebuje parobrod pri dobrem vremenu še dvé uri do luke; ko se nagne (seconda vista) in komaj v daljni daljavi gosti dim zapaziš, ga moraš še skoraj eno uro čakati; ko se bandero obesi (terzia vista), je že blizo in viditi je, kako penijo hitro njegove

kolosa zeleno vodo. Na nasprotni strani v svetilniku zapazuješ obešene krogle, ki naznanjajo barke z jadri, bandero pa pomenja pet bark.

Zakaj pokajo danes topovi v luki, topovi na gradu in grom pretresa mesta zidovje? Kakošno obhajajo slovesnost? Štejem in naštejem 21 strelav v luki, 21 na gradu. Čuješ, prijadrala je vojaška barka ptuje deržave in pozdravljala je z gromenjem topov mesto, in na gradu ji odmeva pozdrav. Poveljnik brodovja in vojaški in civilni poglavar mesta jo obiščeta in zopet pokajo topovi, in kapitan vojaškega broda se mu zahvaluje za skazano čast in obišče drugopot mestnega poglavarja, ki ga večidel na kosilo povabi, kjer mu razklada o morskih voznjah in kaj je vidil in doživil na mokrem svetu.

Na tej strani luke, nasproti svetilnika, na podnožji Občine, stoji novi Lazaret, kjer se zaperajo barke iz daljnih ptujih krajev in se prekaja blago, da se obvaruje kužne bolezni. Ravno čez Lazaret pelje železnica in tik njega se je že mnogo morja zasulo, ker tù bo stal veličanski kolodvor. (Konec sledí)

Ozir po domači.

Klana.

Kadar po teržaški cesti skoz Skalnico v Reko potuješ, na levo zagledaš cesto široko, ki v Klano pelja; milo ti se vidi po tem skalovnatem kraju hoditi, ker le tam pa tam kakšen obzidan dolčič ugledaš, v katerem si ljudje kakošen sad pridobé in nekoliko travice, kjer se ovčice pasejo. Ko pa dospeš na neki hribček, kar ti se nenadoma lepo, dobre pol ure dolgo, ravno polje odpre, kjer sad do malo časa dozori, in njive s pšenico, ječmenom, režjo obsejane rumenijo, sladki krompir in vsi drugi navadni sadeži čas zrelosti popolnoma dohité. Kadar je nevera, iz bližnjih gorá voda naglostno prihrusi, s strašnim šumenjem se v neko jamo pod visokim hribom zgubljuje, ktera, ko bi kada se zabertvila, bi vso Klano in klanjsko lepo polje v kratkem v jezero preobrnila, — čudno je res! vse polno peska, zemlje, šute v njo pride, da bi mislil, zdaj ne bo imela silna voda kam predreti, — al pride naliv, je spet čisto, in v globočino, kakor čez visoki jez serdita voda hruší, — pravijo, da pri Reki na beli dan pride. Klana je fara; dolga še precej čedna in velika vas, ima 128 hiš, tù bivajo častiti gosp. plovani s svojim duhovnim pripomočnikom, ki tudi oskerbljuje ljudsko šolo, ki je mnogobrojna in zdaj prav dobro ustanovljena; tukaj je farna cerkev sv. Hieronima, sedaj prav prijazna, in v vsem ponovljena. V tej cerkvi se božja služba v ilirskem narečju opravlja, in kar je znamenito, vse ljudstvo prav pobožno, složno, z ubranim glasom skoz celo sv. mašo in božjo službo, Bogu čast in hvalo prepeva; otroci v šoli petja vajeni ljudstvo v petje vodijo, tako, da lahko rečem, da je ptujcu milo slišati v letem kraju enake glasove, — se vé, da ne po sekiricah se niso učili, temveč po stalnih iz sekiric vzetih, zaslišanih in osvojenih napevih, — prav po mislih čast. gosp. Hicingerja, ki želijo, da bi se v cerkvah petje tako upeljalo, da bi slava Stvarniku iz sere in ust vseh pri sv. maši in božji službi pričijočih krepko donela. Dalje je tukaj cesarsk uradnik čuvar cesarske gore; prebivavci pa večidel samo z vožnjo bordunalov, pa drugih derv iz cesarske, klanjske samolastne, čubranske in šneperske gore sebe in svojo družino preživljajo; žene so pa vedno na polji, ker se moške le gore ne prenehoma derže.

Nad Klano sedanjo stoji stari grad po Turkih v letu 1499 osvojen in razrušen. Valvazor mnogo piše od Klane. — Klana je pa tudi shodališče ljudstva. Gora štirih omenjenih gospodarjev jih na stotine s kruhkom preskerbí. Kastavci umni, delavni, kakor tudi kosci iz Blok in celó Sodrašice in bližnjih krajev tukaj zaslužek lep dobé; — tako je tedaj resnično, da ptujcev nahajaš od poletja do terde jeseni v Klani. — Kako bogato tukaj sadje plodí, skazuje

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 27. decembra 1856.

Malega gospodarja bogastvo.

(Konec.)

Če ima gospodar sam svoj spašnik, naj ga, ako je le mogoče, predela v senožet; če ga tudi ne bo mogel večkrat ko enkrat kositi in potem popasti, bo vendar veliko boljše opravil. Skušnje so do dobrega poterjale, da se na senožeti, ako se kosí kadar je trava docvéla, trikrat in štirikrat več klaje pridela kakor če živina travo zmiraj nasproti pomuli; zraven tega, če bo gospodar več klaje pridelal in mu živina ne bo hodila na pašo, bo pa še z gnojem na dobičku.

Če pa tudi ktereга zemljišča ni mogoče zavolj visoke in presuhe lege drugač kot za spašnik porabiti, naj ga vendar gospodar ne puša v nemar. Trebi naj ga germovja, ki ni za nobeno rabo, — trebi naj ga škodljivega plevéla in osata, ki se toliko bolj razrašča, kolikor manj se ga živina dotikuje, — povleče naj z ostro brano klaverno zemljo in obseje jo ob pravem času s senenim drodom ali kakimi drugimi travnimi semeni, belo deteljco in enakimi, — verh vsega naj zasadi drevja za senco; — če pa je svet močiren, naj bolj saksebi vsadi jelš in verb.

Tako bo zboljšal spašnik svoj, ki je popred le spašnik bil po imenu, ne pa za pašo njegove živine.

Malo krajev je, da bi ne bili za sadjorejo pripravi. Naj bi vsak kmetič zasadil vsak prazen prostor s sadnim drevjem! Sadje sirovo bo zaleгло za jéd ali za pijačo (mošt ali žganje) in za prodaj; ravno tako tudi posušeno. Vsako leto kake cepljene drevesca kupiti ali zamenjati jih za kako drugo stvar, premore vsak kmetič, — pa tudi divjakov si more nabrati in jih potem sam cepiti, ker cepičev dobí povsod zastonj; cepiti se pa tudi lahko naučí od kakega sosedu ali od kakega duhovnega gospoda ali šolskega učnika. Vse to ni konj. Le dobre volje je potreba in pa toliko pameti, da kmetič previdi, da so jabelka, hruške in češplje dobre, da jih pa sv. Miklavž ne prinese brez dela. In kako malo dela je z drevesom kadar je že dorastlo!

Tudi vertič pri hiši za zelenjad zaleže veliki gospodinji. Tudi tu se utegne marsikaj pridelati, česar ni treba kupovati. Tudi to je gotov dobiček. —

In tako, mislimo, smo povedali malemu kmetiču vse pripomočke in poti, po katerih zamore priti do bogastva po svojih okoljinih. Kdor nima veliko, se vé da ne more imeti vsaki dan kapuna na mizi, — tako nismo mislili, ko smo se vsedli k pisanju tega stavka. Pa tudi brez kapuna na mizi zamore človek biti, to je, toliko imeti, da živí zadovoljen, da ne on ne njegova družina ne terpi pomanjkanja, da nikomur nič dolžan ni, in da ima še kak bankoveček — nekaj smo rekli kako petico — v svoji skrinji, kak merik žita v hramu, kak rep dobre rejene živinice v hlevu.

Časi so res težavni, pa če bi vedili in hotli nekteri kmetje bolje gospodarji biti, bi jim njive, senožeti, nogradi, verti, živina in gnojniša dajale petkrat in desetkrat več kakor jim dajejo sedaj. Al resne volje je potreba in učiti se kaj. Poglavitna napaka naših kmetov je — — — kaj nek mislite, da je? — Nobena druga ni kakor ta, da jim je povsod le imé zadosti, ne pa stvar. Da ima ena

reč le imé, je mnogim že dosti! Al ravno v tem je poglavna napaka. Z imenom goljufajo sami sebe, svoje hrame in svoje hleve. Ker le grizejo lupino, ne pridejo do jedra, — z imenom jim je vse opravljeno. Da le kaj veržejo na gnojni kup, da imajo le besedo gnoj, so že zadovoljni; razločka med gnojem in gnojem, ki je kakor noč in dan, ne porajta, naj bo sirov ali dobro podelan, naj bo suh in prazen ali masten in rodoviten, izpran od dežja in izlužen ali v dobri gnojnici namočen — to jim je vse eno. Da živini le kaj pokladajo, kar se klaja imenuje, jim je vse eno: ali je taka ali taka. Da ima zemlja le imé spašnika, jim je vse eno: ali živina na nji kaj živeža dobiva ali nič. Da ima konj le noge, život, glavo in rep, jim je vse eno: ali je še žebè in za delo neugodno ali pa star konj. Če imajo le sadnih dreves kaj, jim je zadosti, da le rečejo: imam dreves; kakoršne pa so, ali jih objedajo gosence ali ne, to jim je vse eno, k večjemu zakolnejo kterikrat, da jih nadležuje ta gerdi merčes. In tako bi mogli še sto in sto reči imenovati, iz katerih se očitno vidi, da je sila veliki množici naših kmetov le vse na imenu, na besedi ležeče, — na stvari, na jedru njenem pa celó nič.

Da bi pač spregledali sčasoma vsi! Saj bo le v njih lastni prid in dobiček, v njih lastno srečo. V serce se nam smili res marsikter kmetič, ko ga vidimo v križih in nadlogah, da bi se človek zjokal, — pa poglej le njegovo gnojniše, poglej v njegov hlev, poglej njegovo drevje pred hišo, kako je povsod potrata in nečimernost, in v hipu se ti bo spremenilo vse milovanje v pravično jezo čez tako nemarno gospodarstvo! To je stergana mošnja, skozi katero padajo tudi cekini, če jih noter devaš.

Da bi si mali gospodarji zašili to mošnjo, smo jim pokazali v tem stavku gotovo in njih moči primerno pot. Naj bi jo nastopili z Božjo pomočjo — nam v veselje, sebi pa in svoji družini in deželi v dobiček!

Krajopisje.

Terst. (Konec.)

Vreme je v Terstu sploh prijazno in prijetno, zima je gorka, in sneg se le po imenu pozná, ker, akoravno v merzli burji včasih naletje, vendar čez dan ne obleží; le burja, ki včasih strašno razsaja, naredí mraz. Ob takem času, ko zunaj po suhem in po morji strašna nevihta bučí, da celó parobrodi, ki se viharjev najmanj strašijo, večkrat med potjo iščejo zavetja v luki piranski, je najprijetneje v gorki izbi, ki se pa tu težko dobí, ker se le malo pečí po hišah najde. Jesen je večidel prav lepa in gorka in dolgo terpi. Poleti pritiska huda vročina, posebno ker le redkokrat dežuje, tako, da večí del prebivavcov od vročine tako imenovane „calori“ (spuščaje vročinske) dobí. Zraven tega se je na nekterih krajih tudi težko braniti komarjev, da bi človeka ponoči ne pikali. Ni prijetnišega v taki vročini kakor so kopve v morji, kjer se človek ohladi in jako okrepcá.

Omeniti tudi moramo okolične straže. Je pa ta straža kerdelo samih Istriancev, ki so po rodu, noši, šegah

in jeziku Slovenci. Teržaçani jih močno obrajtajo; dopada jim njih vesela poskočna muzika, sestavljena iz mladih fantičev, ki jo kaj ročno igrajo. Saj znano je, da so Istrijani rojeni pevci in dobri godci. Izurjena je cela četa prav po vojaško, vendar je v narodni opravi in se zbira pri imenitnih slovesnostih od nog do glave oborožena, sicer pa se rabi za mestno stražo.

Teržaški pompieri slove kakor prav izverstni ognjogasivci in po pravici, ker mnogokrat so pokazali z djanjem, da to hvalo skoz in skoz zaslužijo.

Visoko v versti družtev stoji neutrudljivi „Lloyd“, parobrodsko društvo. Šteje že krog 50 močnih in velikih parobrodov ali ladij, ki jih vodeni sopar goni, s katerimi odpravlja redne vožnje v Benetke, do istrijskih in dalmatinskih primorskih mest, po reki Padu, na Gerško, v Carigrad in po Črnem morji do Odese, v Jakin in Aleksandrio, in pospešuje tako občenje in kupčijo na mnoge strani. Razun tega ima to društvo tudi veliko veliko tiskarnico, kjer se razun mnogoterih knjig in raznih drugih reči, vsi štirje časopisi, ki v mestu izhajajo, in deželni nemški, talijansko-nemški in slovensko-nemški deželni zakonik tiska.

Na čelu zabavnih družtev stoji: „Deutsches Casino“, v katero so zapisane perve in naj bogatejše osebe mesta. Tudi „slovansko društvo“ (casino Slavo) ima lepe sobe in zalo dvorano, v kateri se pred pustom pridno sučejo verste plesavcev in plesavk; al želeli bi bilo, da bi se nekoliko oziralo na náredno reč, da bi opravičili pomembo imena, katero si je prilastilo. Žalostno je viditi, da sicer časopisi slovanski leže na mizi (Spis ta je od leta 1854. Morebiti je danes še drugač? Vred.), da pa skoraj ni človeka, da bi jih prebiral, in da le predpust privabljuje polne sobe obiskovavcev, sicer pa stojé prazne.

Ker že ravno od veselice govorim, naj tudi o norčijah pusta nekoliko omenim.

Bliža se pust bolj in bolj, norije je vedno več in več; napočila se je predpustna nedelja. Delo počiva in staro in mlado se trudi po stari laški šegi poslednje dni predpusta veselo doprinesti. Vsa živa je dolga ulica „korso“. Tisočero vozov derdrá gor in dol na obeh straneh, od vseh strani letí sladkorni drobiž v obraz deklicam in gospém, da je ž njim vsa ulica posuta. Bog vé, koliko centov se ga zmeče vsako leto! Letajo tudi lepe in drage cvetične kitke na vozove. Na kursu je te dni največe veselje, najljubša zabava Teržačanov in marsikdo svoje poslednje grošice za sladkor dá, da ga posuje po vozovih in po tleh. Našemanih zakritih in odkritih šem rogovili po ulicah gor in dol in semtertje na tisočere, ki uganjajo in brijejo norce na vsako vižo, katero si človek zamore misliti; pojejo in vriskajo, žvižgajo in plešejo, krulijo, kikirikajo in kokodajkajo, rožljajo, ropotajo in tulijo, oblečeni v razno čudno in silno smešno obleko vseh stanov, vseh redov; polovica mesta, bi rekel, je v šemah. Terst je te tri dni, posebno pa pustni dan, podoben veliki norišnici.

Ni ga pa lepšega in ne bolj slovesnega dneva v Terstu, kakor je dan sv. Rešnjega telesa. Ko se po kursu dol ozreš proti morji, ti vihrava nasprot iz vseh okin in balkonov svila, baržun, škerlat in damask, ter se spreminja v solnčnem blesku. Vés spremenjen je Terst; sicer golo ozidje se spremeni v čarobno krasoto, da duha in serce visoko dviguje. Zdí se, da stopiš v veliko krasno dvorano, s perzijansko preprogo prepreženo, ktere strop je plavo nebo. Kreпки glasovi možkih korov doné po prostornih ulicah in kaj prijetno odmevajo od zida do zida ter napolnujejo persi s svetim navdahnutjem. V barkostaji vihravajo praznične bandera po vseh brodovih in barkah, na gradu pokajo topovi, po ulicah svira trojna muzika, vojaška, mornarska in okolične straže. Slovesni obhod terpi kakih pet ur, h kteremu se snide silna množica iz cele teržaške okolice.

V tem, ko se Teržačan celi teden s svojimi opravili pečá, počiva in se razveseljuje ob nedeljah in praznikih.

Kamor koli stopiš, povsod vidiš gomiloma ljudi, polne so cerkve, polne kavane. Poletni čas se neprezirna množica valí skoz „Acquedotto“ v hladni „Boscheto“, se ondi oddahnit; tû in tam godejo godci, hrup in šum hrumí iz natlačenih pivnic; ako oči dvigneš, zagledaš v vertoglavni visočini tû in tam se dvigovati in ondi padati zračne oblone; primeri se večkrat, da se kje kak užge in z velikim plamenom v mesto ali na prosto pade, krog kterege se gomila otrok osuje, in ako še ni vés zgorel, ga stergajo na stotero kosov. Na večer švigajo iz hladnih kampanij ognjobljuvavne rakete, in raznobarvne lučice se svetijo visoko nad zemljo. V tem se vedno bolj napolnujejo pivnice in gostivnice, in posebno delavci se radi gostujejo in tako dolgo v kupokajo, da ga imajo dosti pod kapo. Hrup vedno raste; tû tava domú kak pijanček, da so široke mu ulice preozke; tam korači kerdelo pevcev, in kreпки in dobroubrani glasi doné po tihem mraku; harfenisti in razveseljevavci vsake verste pohajajo od kerčme do kerčme, od kavane do kavane. Z eno besedo, celo mesto obhaja veselje.

Tako je življenje sicer tamnega in tihega kupca. Kdor ni kupec, veljá tukaj malo.

Ako se le malo ozreš po ulicah, vidiš tû Slovenca, tam Nemca, ondi Laha, Gerka, Turka, Serba, Juda itd. Prebivajo tedaj mnogi po veri, šegi in navadah močno različni narodi. Ktera narodost pa prevaguje? Lah terdi, da je mesto laško; Nemec, da je nemško in Slovenec misli, da je slovensko. Stoji Terst na zemlji slovenski, vsa njegova okolica je slovenska; deleč proč stanujejo Lahi in še dalje Nemci; skoraj polovica prebivavcev je po narodu slovenska, kateri sicer talijanski jezik dobro umejo. Po tem takem ima tedaj največ pravice Slovenec, ako vleče na svojo stran. Laški jezik je v kupčiji in družbinskem življenji in deloma v vradnijah uveden, in toraj se poteguje Lah za svojo narodnost. Nemec se opira na to, da njegovi v Terstu prebivajoči rojaki, katerih je vendar v primeri s Slovenci in Lahi veliko veliko manj, nemški govoré in da se v vradnijah piše nemški jezik. Menimo vendar, da taki dokazi so mali dokazi.

Kar zadene npravnost prebivavcev, se vé, da je sploh enaka drugim velikim kupčijskim primorskim mestom. Mnogo je pobožnih in za dobro in dobre in koristne namene vnetih; to ti kažejo napolnjene cerkve in druge v prid in blagor človeštva postavljene naprave; ne manjka se pa tudi razujzdanih in takih, pred kterimi se je treba varovati. Pa o tem molčimo.

Hodili smo po hišah in tergih, po cerkvah in spreho-diščih; obiskovali smo žive; spodobi se, da poslednjič stopimo tudi v prebivališče mirú — na grobe spijočih, k sveti Ani, na jugu mesta. Glej, kako blešči nasproti prekrasni, pomembonosni, v živo skalo vsekani napis „Resurrecturis!“ Tû počivajo kosti po verozakonu odločenih, zaspalih bratov. Kako krasni, kako v dušo segajoči spominki stojé na njih grobovih! Tû si briše solze iz očesa, tam z razpetimi perutami in s trobento na desni visi mili angelj nad grobom merliča. Spet ondi se vije venec krog marmelnovega križa, znamnja odrešenja. Na tem prostoru ni prepira, ni šuma, ni hrupa; tû vlada tihota, bratinstvo, sveti mir.

Učiteljska bukvarnica.

Omenjeno je že bilo enkrat v Danici, da so nekteri učniki v Ljubljani in ljubljanski okolici v svoj in v prid svojih sobratov malo bukvarnico osnovali in sicer s tem, da so si obljubili eden drugemu svoje lastne knjige posojevati in zraven pa še vsaki mesec 20 kr. v dnarjih skupaj skladati za napravo novih knjig in časopisov. Kmali se je tej bukvarnici pridružilo več učnikov in katehetov ne le iz ljubljanske okolice, temuč tudi clo iz daljnih krajev naše škofije, in ta mlada naprava se je prav veselo razcvetela, da šteje zdaj že okoli 60 lastnih zvezkov večidel prav potrebnih, izverstnih in koristnih knjig. Zraven teh pa je tej